

## La tremuja

(ALDC, V, 1024. La tremuja)

L'enunciat designa una caixa en forma de con o tronc de piràmide invertits que, a manera d'embut, fa passar el gra a la mola del molí. Els mots més estesos són *tremuja* i *gronsa/guansa*. *Tremuja* (s. XIII) és un der. de \*TREMŌDĪA, compost del verb TRĒMĒRE 'tremolar' i MŌDĪA 'almud, mesura de gra', és a dir, TREME MODIA 'fes tremolar els maigs o almuds', passant per \**trem[ɔ]ia*, \**tremuoia*, *tremuia* 91, fins arribar a *tremuja* (var. *tremuija* 121, *tremulja* 85), així com *tremu[dʒ]a* 74, 78, 79, 85, *trimu[dʒ]a* 172 i, amb ensordiment, *tremu[tʃ]a* 75, 76, 80-82, 164, 167, 170; *truja* 175 (pron. *tru[dʒ]a*) és un canvi per homonimització formal, potser d'origen festiu; com a formes congènères d'altres llenguës, veg. oc. *tremueja*, it. *tramoggia*, port. *tremoialtremonha*. *Gronsa* (var. *gron[θ]a* 132, 134, 138, 139) és un deverbal de *gronsar* (var. *gronxar*), format sobre una base indoeuropea com \*CRONTIARE (veg. oc. *crossar*), dit així pels moviments d'aquesta peça. De la var. *gruansa* 65, 126, 127, amb una diftongació estranya, es van dependre *guansa* i *guan[θ]a* 100, 108. Un altre nom amb una certa extensió és *tolva* (var. *torva* 186, 187, 189, 190), que sembla un der. de TŪBULA, dim. de TŪBA 'trompeta'. La resta de significants, generalment de caràcter més local, obeeix a aquestes motivacions:

1) 'moviment': *turbina* 162 (var. *torbina* 162),

amb la freqüent variació [o]/[u] davant i tònica; *trapa* 165, de formació onomatopèica (< TRAP!), pel soroll d'un cos en marxa;

2) 'receptacle': *embut* 8, 137, 173, el·lipsi del llat. TRAJECTORIUM IMBŪTUM 'conducció mullat', el darrer element, participi de IMBUĒRE; *calaix* 31, del gr. KÁLATHOS o del seu dim. KALÁTHION; *caixa* 154, pron. *ca[js]a*, per dissimilació de palatals; *pastereta* 77, dim. de *pastera*, der. de *pasta* (< llat. tardà PASTA ← gr.), per la semblança amb l'estri de pastar; *guari* 143, de l'àr. cl. HURY 'graner, dipòsit' (cf. arag. *alguarin*); *canyo* 180, pres del cast. *caño*, der. de *caña* < CANNA;

3) 'farinera, lloc on cau la farina': *farnera* 184, forma sincopada de *farinera*, pròpiament 'caixa on cau la farina', canvi per metonímia de proximitat (per a la caiguda de *i*, cf. *farnat* 'barreja de menjars que es dona als porcs' [DCVB], *Santa Coloma de Farners* ['fariners']); *depòsit* 169, del llat. DEPOSITUM; *ensacadora* 157, der. de *ensacar*, format sobre *sac* < SACCU 'sac de blat, de diners'.

En la distribució areal, notem l'àrea compacta de *tremuja* al cat. or., envaint una part del cat. nord-occ., enfront de *gronsa/guansa* i *tolva*, estesos pel cat. occ.; una altra vegada, assistim a una oposició lèxica entre cat. or./cat. occ.

Són mots normatius *tremuja* i *gronsa*, des del DOrt, 1917.

